

Ede, Roekelse Bos (gem. Ede)

Een Inventariserend Veldonderzoek door middel van een veldverkenning en karterend booronderzoek

J. Walstra
R. van Lil

CONCEPT

Colofon

ADC Rapport 930

Ede, Roekelse Bos (gem. Ede)

Een Inventariserend Veldonderzoek door middel van een veldverkenning en karterend booronderzoek

Auteurs: J. Walstra en R. van Lil

In opdracht van: dhr. W. Schlimmer

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, maart 2007

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
dr. E. Lohof

ISBN 978-90-5874-956-7

ADC ArcheoProjecten
Tel 033-299 81 81
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	6
2 Inventariserend Veldonderzoek	7
2.1 Methoden	7
AHN analyse en veldverkenning	7
Booronderzoek (VS03)	7
2.2 Resultaten	7
AHN analyse en veldverkenning	7
Booronderzoek (VS03)	8
3 Conclusies	8
4 Selectieadvies (VS07)	8
Literatuur	8
Lijst van afbeeldingen	8
Lijst van tabellen	8
Bijlage 1 Boorgegevens	14

Tabel 1 Archeologische perioden.

Periode	Tijd in jaren				
<i>Nieuwe tijd</i>	1500	na Chr.	-	heden	
<i>Late-Middeleeuwen</i>	1050	na Chr.	-	1500	na Chr.
<i>Vroege-Middeleeuwen</i>	450	na Chr.	-	1050	na Chr.
<i>Romeinse tijd</i>	12	voor Chr.	-	450	na Chr.
<i>IJzertijd</i>	800	voor Chr.	-	12	voor Chr.
<i>Bronstijd</i>	2000	voor Chr.	-	800	voor Chr.
<i>Neolithicum (Nieuwe Steentijd)</i>	5300	voor Chr.	-	2000	voor Chr.
<i>Mesolithicum (Midden Steentijd)</i>	8800	voor Chr.	-	4900	voor Chr.
<i>Paleolithicum (Oude Steentijd)</i>	300.000	voor Chr.	-	8800	voor Chr.

Tabel 2 Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied.

<i>Provincie:</i>	Gelderland
<i>Gemeente:</i>	Ede
<i>Plaats:</i>	Ede
<i>Toponiem:</i>	Roekelse Bos
<i>Kaartblad:</i>	32H
<i>Coördinaten:</i>	176.280-455.150 / 176.420-455.140 / 176.330-454.890 / 176.290-454.910
<i>Kadastrale gegevens:</i>	Ede, Sectie B, percelen 4947-4949 (ged.) en 5187 (ged.)
<i>Bevoegd gezag:</i>	gemeente Ede
<i>Deskundige namens het bevoegd gezag:</i>	mevr. S.J.H. van der A
<i>ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):</i>	21802
<i>ADC-projectcode:</i>	4107204
<i>Periode van uitvoering:</i>	maart 2007
<i>Beheer en plaats documentatie:</i>	ADC ArcheoProjecten, Amersfoort

Samenvatting

In opdracht van dhr. W. Schlimmer heeft ADC ArcheoProjecten een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Roekelse Bos in Ede (gemeente Ede). In het plangebied zal nieuwbouw worden gerealiseerd. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Uit analyse van AHN beelden en een veldverkenning is gebleken dat in het plangebied geen zichtbare archeologische elementen zoals grafheuvels of *Celtic fields* aanwezig zijn. Het gebied is geheel geëgaliseerd. Een verkennend booronderzoek heeft aangetoond dat de bodem in het plangebied grotendeels verstoord is. Slechts in twee zeer beperkte zones is een intact bodemprofiel aangetroffen (zie afb. 5), maar hierin zijn geen archeologische indicatoren gevonden. De geplande bebouwing zal zich buiten deze zones concentreren.

Geadviseerd wordt om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren. Vanuit archeologische oogpunt kan het terrein worden vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

1 Inleiding

In opdracht van dhr. W. Schlimmer heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Roekelse Bos in Ede (gemeente Ede, zie afb. 1). In het plangebied zal nieuwbouw van enkele woningen worden gerealiseerd. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Er is reeds een bureauonderzoek voor het plangebied uitgevoerd.¹ Op basis hiervan is de volgende verwachting met betrekking tot archeologische resten opgesteld:

- een hoge verwachting voor grafheuvels uit het Laat-Neolithicum en voor sporen van bewoning, begraving en beakkering uit de IJzertijd;
- een middelhoge verwachting voor vindplaatsen uit de Middeleeuwen;
- een lage verwachting voor vindplaatsen uit de periode vóór het Laat-Neolithicum en uit de Romeinse tijd;
- eventueel aanwezige resten bevinden zich op een diepte van 30-50 cm beneden maaiveld.

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting. Het inventariserend veldonderzoek vindt plaats door middel van een veldverkenning en een karterend booronderzoek. De volgende onderzoeksvragen zijn hiervoor geformuleerd in een plan van aanpak (PvA):²

- toetsen van de bodemkaart;
- wat is de mate van intactheid van het bodemprofiel?
- geef de zones aan met een (grotendeels) intact bodemprofiel, waar archeologische vindplaatsen door middel van proefsleuven kunnen worden opgespoord en/of gewaardeerd;
- geven de veldverkenning en het AHN inzicht in de aanwezigheid van zichtbare elementen (grafheuvels, *Celtic fields*)?

Indien archeologische resten worden aangetroffen:

- wat is de horizontale en verticale verspreiding van de archeologische resten?
- wat is de aard en datering van de archeologische resten?

Het booronderzoek is uitgevoerd op 19 maart 2007. Aan het onderzoek hebben meegewerkt: J. Walstra (projectleider en fysisch geograaf), J. Blom (archeoloog), R. van Lil (prospector) en E. Lohof (senior prospector).

¹ Van der A, 2007.

² PvA opgesteld door S.J.H. van der A, gemeentelijk archeoloog van Ede op 1 maart 2007 (nr. 2007-03).

2 Inventariserend Veldonderzoek

2.1 Methoden

Methoden toegepast bij het Inventariserend Veldonderzoek zijn conform de KNA, versie 3.1, in het bijzonder specificatie VS03 (booronderzoek). Uitgangspunt van het inventariserend veldonderzoek is de gespecificeerde verwachting zoals die is opgesteld in het bureauonderzoek. De strategie voor het veldonderzoek is hierop gebaseerd en vastgelegd in het PvA. De rapportage is opgesteld conform specificatie VS05.

AHN analyse en veldverkenning

Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is bestudeerd op het voorkomen van zichtbare elementen zoals grafheuvels en *Celtic fields* binnen het plangebied. Het aldus verkregen inzicht is aangevuld door middel van een terreinverkenning.

Booronderzoek (VS03)

In het plangebied zijn grondboringen uitgevoerd met als doel het bepalen van de bodemopbouw en de intactheid van het bodemprofiel en het karteren van vindplaatsen met een archeologische laag. Dit is de verkennende en karterende fase van het inventariserend veldonderzoek. Het verkennen van de bodemopbouw gebeurt door de bodemtextuur en, indien relevant, bodemkundige horizonten systematisch te beschrijven. Eventuele afwijkingen van de verwachte bodemopbouw zoals vastgesteld op grond van het bureauonderzoek, en andere niet-natuurlijke bodemkenmerken kunnen er aanleiding toe geven om (delen van) het plangebied als verstoord te beschouwen.

Het karteren van vindplaatsen met een archeologische laag gebeurt door het opgeboorde materiaal onderzocht op de aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren. Archeologische indicatoren zijn bijvoorbeeld fragmenten aardewerk, houtskool, verbrande klei, (on)verbrand bot en andere insluitsels die van nature niet in de bodem voorkomen. Daarnaast kunnen bodemverkleuringen, bijvoorbeeld veroorzaakt door fosfaatverbindingen, een indicatie vormen voor bewoning in het verleden.

De boringen zijn zoveel mogelijk in een grid geplaatst met een onderlinge afstand van 25 m. De boringen zijn uitgevoerd met een 7 cm edelmanboor, tot 25 cm in de ongestoorde ondergrond (gemiddeld 80 cm onder het maaiveld). Indien daar aanleiding toe was (aanwezigheid van een intact bodemprofiel) zijn de relevante bodemlagen gezeefd over een 4 mm zeef. De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.³ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de locale topografie. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN beelden.

2.2 Resultaten

AHN analyse en veldverkenning

In het veld is de begrenzing van het te onderzoeken gebied aangegeven door dhr. Schlimmer. De geplande bebouwing zal voornamelijk in de westhoek van het gebied plaatsvinden en als uitbreiding van de bestaande woning in het zuidelijke deel (zie afb. 2).

Voor de analyse van AHN beelden is gebruik gemaakt van de AHN bewerkingen en interpretaties uit eerder onderzoek in opdracht van de gemeente Ede.⁴ Op deze AHN beelden zijn binnen het plangebied geen elementen te zien die duiden op de aanwezigheid van grafheuvels of *Celtic fields* (afb. 3). Ook automatische patroonherkenning leverde geen resultaten op. Wél zijn de grafheuvels ten westen van het plangebied duidelijk op de AHN beelden zichtbaar. Ook tijdens de veldverkenning bleek dat er geen zichtbare elementen in het plangebied aanwezig zijn; het gebied is namelijk geheel geëgaliseerd.

³ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

⁴ Zuidhoff & De Boer, in prep.

Booronderzoek (VS03)

De locatie van de boorpunten is weergegeven in afb. 4. Een gedeelte van het terrein is bebouwd en/of bestraat en kon daardoor niet onderzocht worden door middel van boringen.

De ondergrond in het gebied bestaat uit matig fijn tot zeer grof, zwak tot sterk grindig, kalkloos, lichtbruin zand. Dit materiaal kan geïnterpreteerd worden als gestuwde en/of verspoelde sedimenten. Aan de oppervlakte bevindt zich over het algemeen een humeuze bovenlaag, in dikte variërend van 15 tot 60 cm. In bijna alle boringen is de bovengrond geroerd en is geen intact bodemprofiel meer aanwezig. In slechts 3 boringen (nr. 4, 7 en 8) was overeenkomstig met de bodemkaart wél een podzolbodem aanwezig, met een karakteristiek ABC-profiel.

Tijdens het booronderzoek zijn geen indicatoren aangetroffen die wijzen op archeologische sporen in de bodem, óók niet in de intacte bodemlagen van de boringen met een podzolbodem.

3 Conclusies

Toetsen van de bodemkaart en de mate van intactheid van het bodemprofiel?

Volgens de bodemkaart komen in het plangebied holtpodzolgronden voor. In slechts 3 boringen (nr. 4, 7 en 8) is de karakteristieke bodemopbouw van een podzolbodem inderdaad aangetroffen. In de rest van het gebied is de bovengrond zodanig verstoord dat de bodemopbouw niet meer intact is.

Geef de zones aan met een (grotendeels) intact bodemprofiel, waar archeologische vindplaatsen door middel van proefsleuven kunnen worden opgespoord en/of gewaardeerd
De zones met een intact bodemprofiel zijn weergegeven in afb. 5.

Geven de veldverkenning en het AHN inzicht in de aanwezigheid van zichtbare elementen (grafheuvels, Celtic fields)?

In het plangebied zijn geen zichtbare elementen aanwezig. Het gebied is geheel geëgaliseerd.

4 Selectieadvies (VS07)

De bodem in het plangebied is grotendeels verstoord. Slechts in twee zeer beperkte zones is een intact bodemprofiel aangetroffen, maar hierin zijn geen archeologische indicatoren gevonden. Bovendien zal de geplande bebouwing zich buiten deze zones concentreren. Daarom wordt geadviseerd om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren. Vanuit archeologische oogpunt kan het terrein worden vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Literatuur

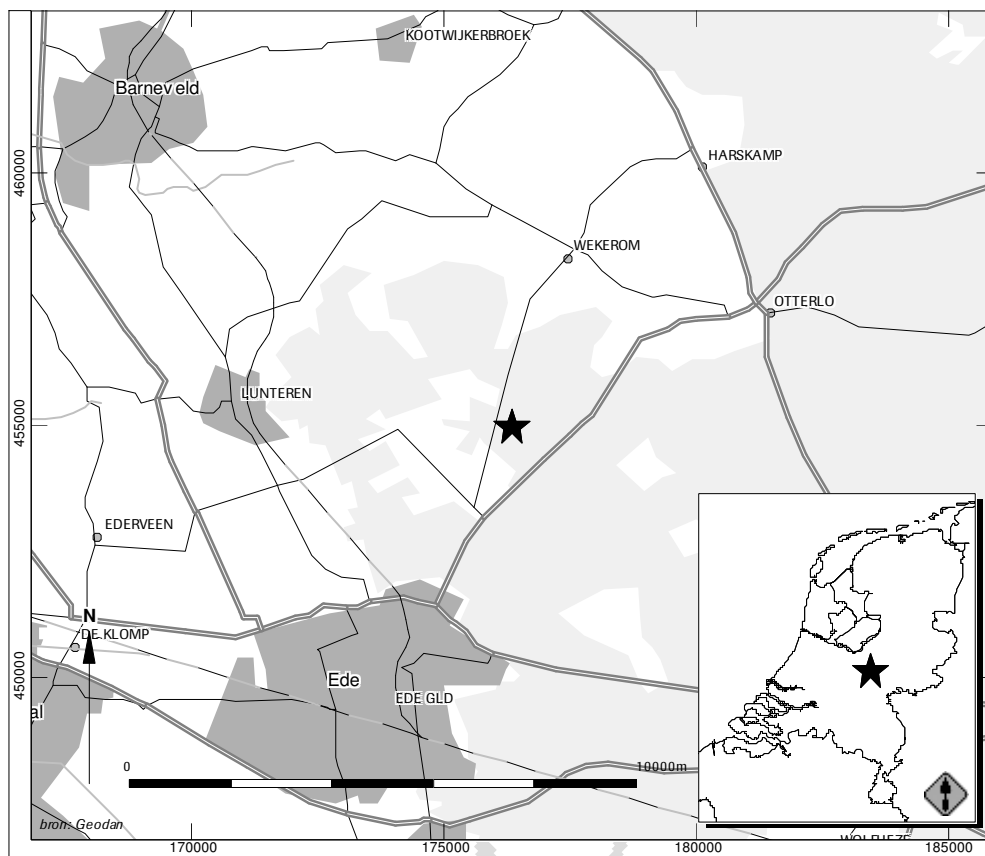
- A, S.J.H. van der, 2007: *Ede – Roekelse Bos. Archeologisch Bureauonderzoek*. Ede.
Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
Zuidhoff, F. & A. de Boer, in prep: *Ede in Vogelvlucht. Op zoek naar archeologie en landschap met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland*. Amersfoort (ADC-rapport 834).

Lijst van afbeeldingen

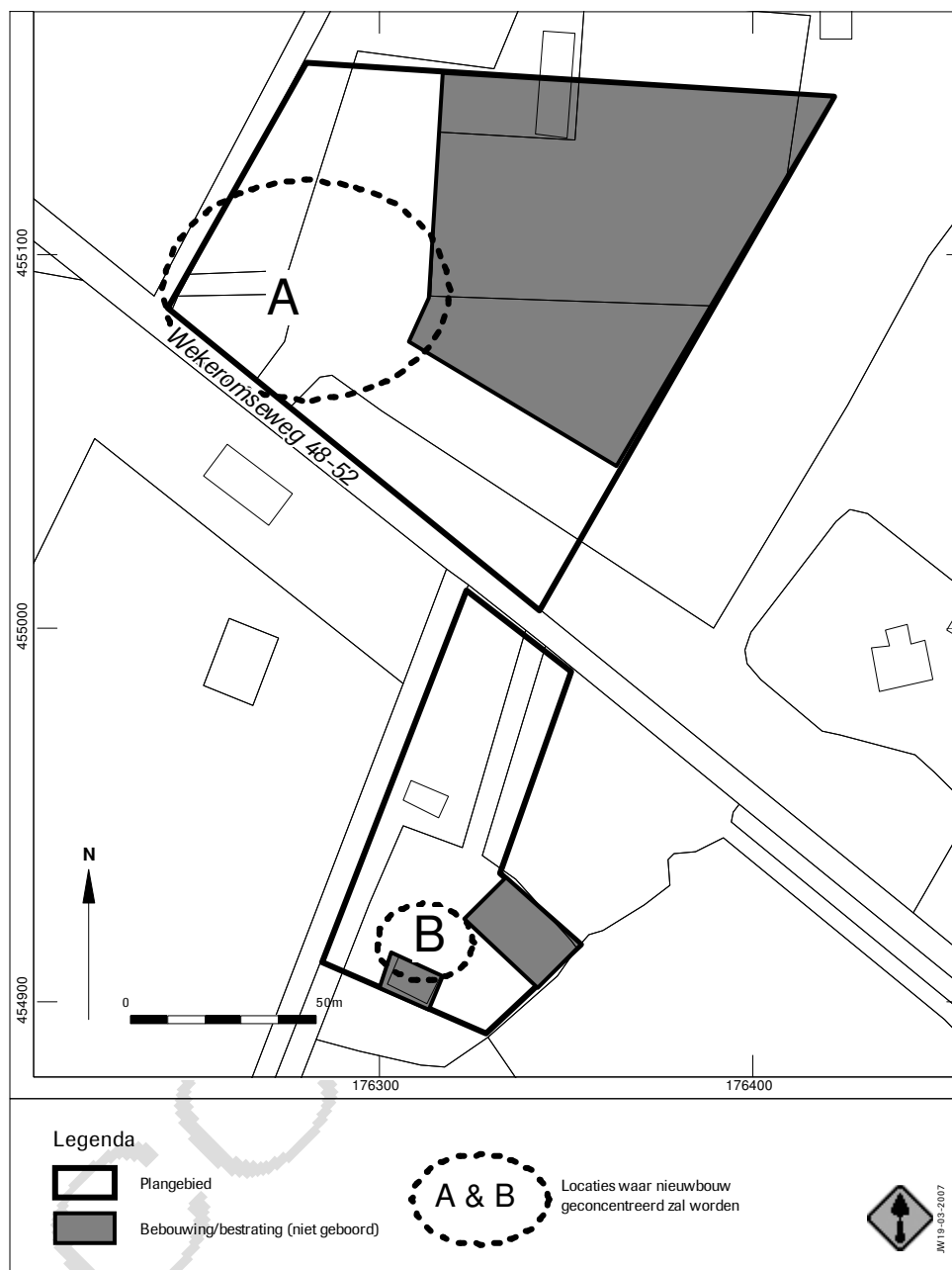
- Afb. 1 Locatie van het plangebied.
Afb. 2 Begrenzing van het plangebied.
Afb. 3 AHN beeld van het plangebied, en overzicht van bekende en potentiële grafheuvels.
Afb. 4 Locatie van de boorpunten.
Afb. 5 Archeologische verwachtingskaart.

Lijst van tabellen

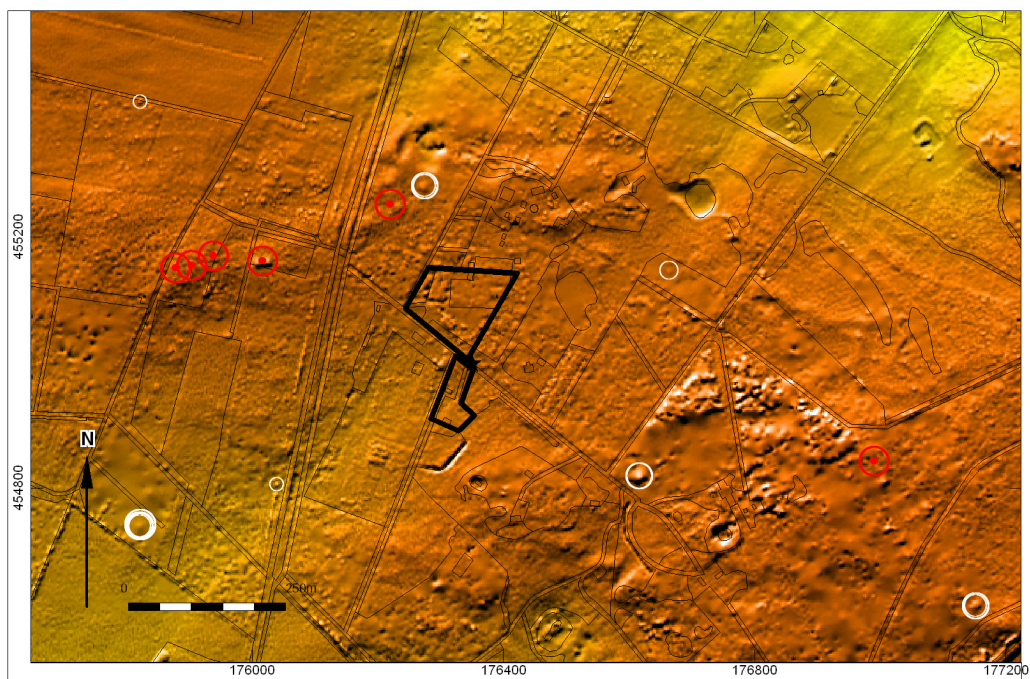
- Tabel 1 Archeologische perioden.
Tabel 2 Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied.

Afb. 1 Locatie van het plangebied.

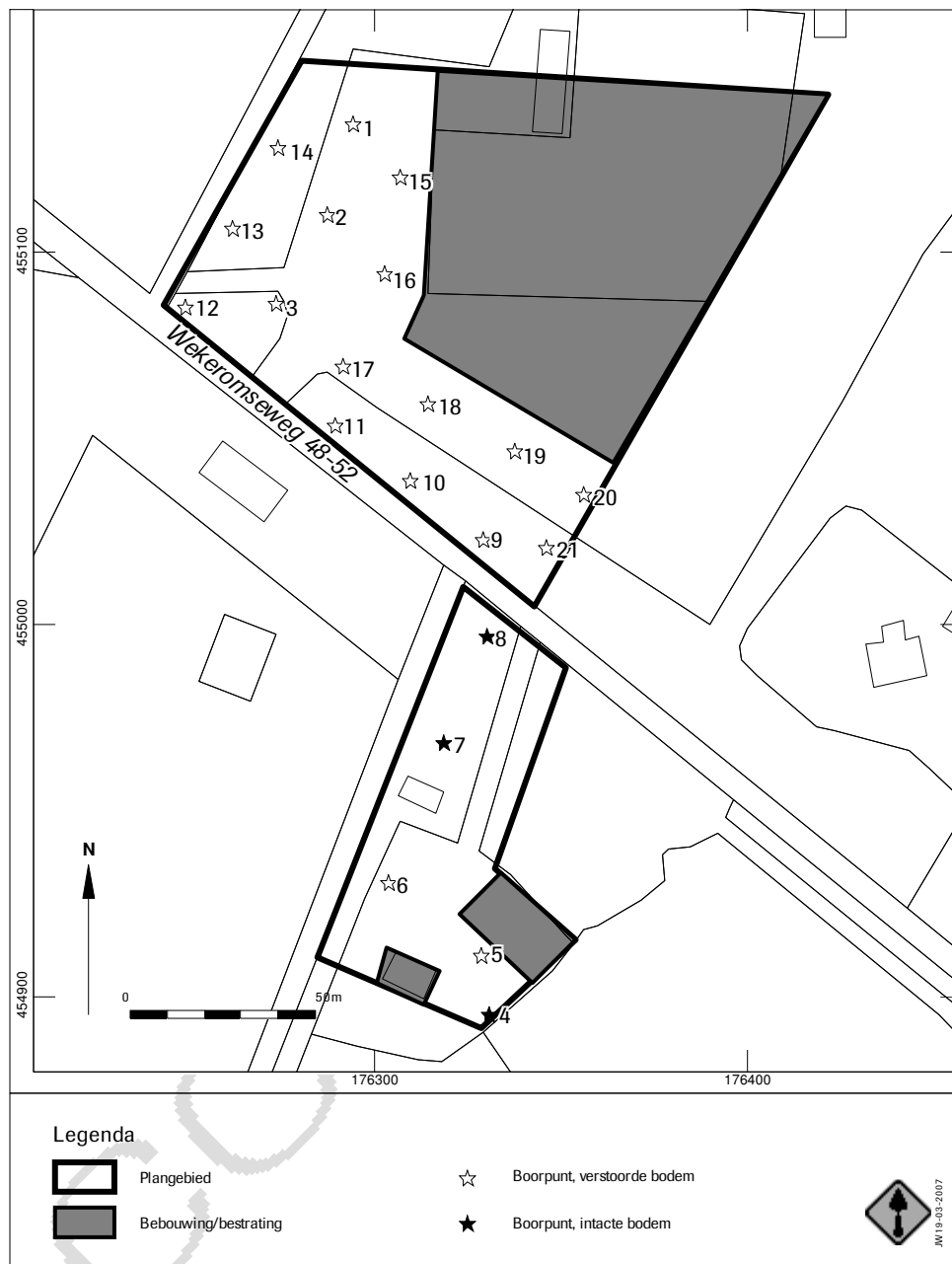
Afb. 2 Begrenzing van het plangebied.

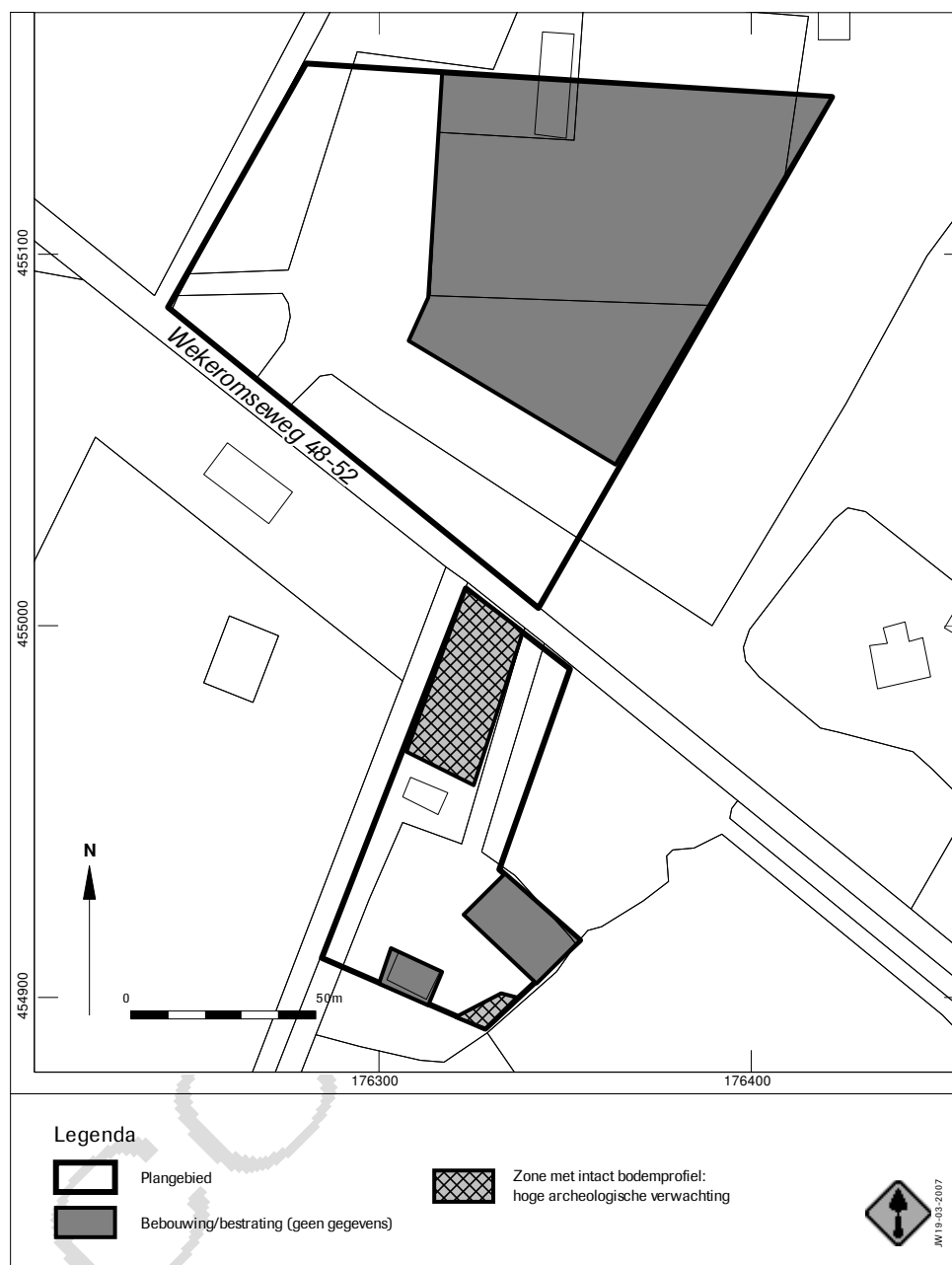
Ede, Roekelse bos: AHN beeld en overzicht van bekende en potentiële grafheuvels

- Potentiële grafheuvels, gedetecteerd met automatische patroonherkenning
- Grafheuvels bekend in ARCHIS

Afb. 3 AHN beeld van het plangebied, en overzicht van bekende en potentiële grafheuvels.

Afb. 4 Locatie van de boorpunten.

Afb. 5 Archeologische verwachtingskaart.